

راهبردهای اجرای عملیات مشترک در ارتش جمهوری اسلامی ایران^۱

فتح... کلانتری^{۲*}

عبدالعلی پورشاسب^۳

نوع مقاله: پژوهشی

چکیده

اجرای عملیات مشترک، احتمال پیروزی را به طور تصاعدی افزایش داده و به عنوان کاربردی‌ترین و مؤثرترین اقدام در جنگ‌های آینده مورد استفاده قرار می‌گیرد. طرح‌ریزی و اجرای عملیات مشترک حاصل تجمیع توان رزم نیروهای چهارگانه آجا است که به لحاظ فرهنگ سازمانی، مدیریتی، فضای عملیاتی و محیط تخصصی کاملاً متفاوتند و هماهنگی بین آنها در اجرای عملیات مختلف لازم و ضروری است. هدف اصلی تحقیق ارائه راهبردهای اجرای عملیات مشترک در آجا می‌باشد. این تحقیق از نوع کاربردی توسعه‌ای و روش آن موردی-زمینه‌ای می‌باشد. حجم نمونه آماری تحقیق ۷۴ نفر می‌باشد. روش گردآوری اطلاعات میدانی و کتابخانه‌ای بوده که با تحلیل عمیق مبانی نظری، عوامل مؤثر بر اجرای عملیات مشترک را احصاء نموده و سپس در قالب پرسشنامه با استفاده از تحلیل‌های کمی و کیفی به صورت آمیخته نسبت به استانداردسازی و بومی‌سازی این عوامل در محیط عملیات مشترک ارتش اقدام شده است. بر اساس نتایج تحقیق و با استفاده از ابزار IFE و EFE تعداد ۱۰۳ عامل (۳۳ قوت و ۲۰ ضعف و ۲۹ فرصت و ۲۱ تهدید) جهت اجرای عملیات مشترک در ۶ مولفه شناسایی و سنجش شده و نهایتاً به روش SWOT راهبردها تدوین شده و نسبت به تعیین اولویت اجرایی آنها با استفاده از روش QSPM اقدام شده است. وضعیت فعلی آجا جهت اجرای عملیات مشترک، در ربع محافظه‌کارانه خفیف قرار دارد. بنابراین تعداد ۱۳ راهبرد در راستای حرکت از موقعیت تهاجمی معطوف به قوت به موقعیت تهاجمی مطلوب یا شدید تدوین شده است.

واژه‌های کلیدی:

راهبرد، عملیات مشترک، ارتش جمهوری اسلامی ایران.

^۱ این مقاله برگرفته از مطالعات گروهی دانشجویان دوره پنجم فرماندهی عملیات مشترک و مرکب دافوس آجا می‌باشد.

^۲ استادیار علوم دفاعی راهبردی، دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، تهران، ایران.

^۳ استادیار علوم دفاعی راهبردی، دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، تهران، ایران.

مقدمه

با تغییر در ماهیت و میزان تهدیدات علیه امنیت ملی و منافع حیاتی کشور راه‌های مقابله با آنها نیز تغییر نموده و دیگر آیین‌ها و آموزه‌هایی که طی سال‌های متمادی تحت تاثیر عوامل محیطی ملاک عمل نیروهای مسلح را تبیین و توصیف می‌نمود و روش‌ها و شرایط به‌کارگیری نیروها را نشان می‌داد در حال حاضر دیگر کارایی و قابلیت استفاده مناسبی ندارند و نمی‌توانند قواعد بنیادی و اندیشه‌های اصولی در طرح ریزی و اجرای عملیات باشند (دانش آشتیانی، ۱۳۹۳: ۷). به عبارتی دیگر نیروهای مسلح اگرچه هدف واحد امنیت و تمامیت ارضی کشور را تامین می‌کنند ولی از واحدهایی ترکیب شده‌اند که ماهیت تخصصی مجزا و فضای عملیاتی متفاوتی دارند. تفاوت در فضا و محیط عملیاتی متفاوت در اغلب اوقات موجب استقلال راهبرد و تاکتیک می‌شود. این استقلال در فضای عملیاتی ممکن است نوعی انحصارطلبی حاکمیت در محیط تخصصی ایجاد نماید در حالی که در اجرای یک عملیات موفق به دلیل تنوع محیط عملیاتی، تنوع اهداف و نیروهای مقابل، الزام حضور نیروهای مختلف با تخصص‌ها و حتی فرهنگ سازمانی مختلف وجود دارد تا از نتیجه تلفیق نیروها، توان پاسخگویی به کنش‌های متنوع دشمن ارتقا یابد. یک عملیات مشترک از سلسله عملیات‌های کوچک و بزرگ نیروهای چهارگانه ارتش تشکیل شده که در یک منطقه جغرافیایی خاصی انجام می‌شود و نتایج نهایی این عملیات‌ها رسیدن به هدف مشترکی است که در مأموریت و طرح ریزی اولیه مبتنی بر آن، عنوان می‌شود. نتایج حاصل از انجام رزمایش‌های مشترک در سطح آجا که نمونه‌ای تمرینی از عملیات‌های مشترک واقعی بوده حاکی از این است که نتیجه امر آنچنان که انتظار می‌رود دارای تأثیرات هم‌افزا نمی‌باشد. بسیاری از این مشکلات ناشی از اختلافات ذهنی، فکری، روشی، ساختاری و آموزشی است که در حین اجرای عملیات مشترک بروز پیدا می‌کنند. این مشکلات و چالش‌ها در سه حوزه طرح‌ریزی، اجرا و آموزش، وجود دارد (مطالعات گروهی دوره پنجم دافوس آجا، ۱۳۹۹: ۲۵).

بنابراین دغدغه اصلی این تحقیق بررسی عوامل نقش‌آفرین در اجرای عملیات مشترک و ارائه راهبردهای اجرای آن در نیروهای چهارگانه آجا می‌باشد. نتایج ارزشمند این تحقیق عبارتند از:

- ۱- وحدت فرماندهی و هم‌افزایی نیروهای آجا در عملیات مشترک باعث انسجام بیشتر نیروهای شرکت‌کننده در عملیات مشترک می‌گردد و از ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های موجود در نیروهای چهارگانه ارتش جمهوری اسلامی ایران به نحو مطلوب‌تری استفاده می‌گردد.
- ۲- وجود راهبردهای عملیات مشترک موجب اثربخشی و ارتقاء توان رزمی نیروها می‌گردد.

۳- این کار موجب توزیع همگون و هماهنگ بار فعالیت‌ها در نیروهای آجا شده و تعادل در عملیات مشترک را افزایش می‌دهد.

هماهنگی لازم برای اجرای عملیات مشترک بین نیروها و تجهیزاتی که از تنوع بالایی در عده و عده، تاکتیک و تکنیک برخوردار هستند، ضرورتی اجتناب ناپذیر است. برنامه‌ریزی و اجرای آموزش‌های تئوری و عملی برای ایجاد فرهنگ مشترک در کار تیمی ضروری است. در صورت عدم توجه به این ضرورت راهبردی، باعث ناهماهنگی و عدم هم‌افزایی قدرت نظامی ارتش جمهوری اسلامی ایران می‌گردد، این ناهماهنگی از یکطرف باعث بروز آسیب در اصل وحدت فرماندهی و عملکرد جزیره‌ای و وجود چندپارچگی و چندگانگی نیروهای چهارگانه آجا می‌باشد و از سوی دیگر باعث اجرای عملیات همزمان و موازی در صحنه‌های عملیاتی خواهد گردید. با توجه به موارد بالا سوال اصلی پژوهش عبارتست از: راهبردهای اجرای عملیات مشترک در آجا کدامند؟ بر همین اساس سوالات فرعی عبارتند از:

- ۱- عوامل محیطی (قوت، ضعف، فرصت و تهدید) نقش آفرین در عملیات مشترک آجا کدامند؟
- ۲- موقعیت راهبردی آجا برای اجرای عملیات مشترک چگونه است؟

مبانی نظری تحقیق

راهبرد: طرحی است جامع با بیان مجدد مأموریت و تجزیه و تحلیل و شناخت و ارزیابی عوامل محیط داخلی و خارجی مؤثر در اجرای مأموریت، اهداف عالی، بلند مدت و مزیت آفرین و راه‌ها و منابع لازم برای رسیدن به آنها، با آینده‌نگری، در دورنمایی مطلوب، برای رسیدن به موقعیتی برتر در محیط رقابتی تعیین می‌شوند (دانش آشتیانی، ۱۳۹۰: ۴۷).

عملیات مشترک: عملیاتی است که به وسیله عناصر قابل ملاحظه از دو نیروی مسلح یا بیشتر از یک کشور به مورد اجراء گذاشته می‌شود (باقری، ۱۳۹۴: ۵۳).

مفاهیم عملیات مشترک

این مفاهیم به ایجاد ساختاری برای تجربه‌اندوزی مشترک و ارزیابی جهت تأیید و اعتبار بخشیدن به مفاهیم فرعی و نیازها و مطالبات توانمندی محور کمک می‌کنند.

(۱) **برتری همه‌جانبه:** نیروی مشترک برای رسیدن به برتری همه‌جانبه، رویکرد توانمندمحوری را دنبال خواهد کرد، بیش از آن که متوجه نام دشمنان و مکان مورد منازعه و درگیری باشد، بر شکست طیف گسترده‌ای از توانمندی‌های احتمالی مورد استفاده‌ی دشمن متمرکز است. در این رویکرد و در برابر محیط امنیتی پیشرو، یک دیدگاه جدید در مورد فضای نبرد برای عملیات‌های نظامی آینده ظاهر می‌شود. یک نیروی مشترک انطباق‌پذیر برای انجام مأموریت‌های تعیین شده،

باید قادر به انجام عملیات سریع، گسترده، توزیع‌شده، همزمان و متوالی باشد. نیروی مشترک برای انجام عملیات‌های بالا باید قادر به اعمال فشار مداوم بر دشمن، کنترل شتاب عملیات و توسعه و بهره‌برداری از فرصت‌ها با سرعتی بیشتر از توان انطباق‌پذیری دشمن باشد. این استمرار در عملیات، نیازمند اجرای غیرمتمرکز است که در آن توانمندی‌های مشترک، سازماندهی شده و در رده‌های پایین‌تر به‌طور فزاینده‌ای به‌کار گرفته شوند. (مرادپیری، ۱۳۹۸: ۵۷).

(۲) **رویکرد تأثیر محوری:** رویکردی که نیروی مشترک در نبرد آینده اتخاذ کرده است، رویکردی تأثیرمحور است که در آن دشمن به شکل یک سیستم شبکه‌ای پیچیده در نظر گرفته می‌شود. یک بخش از برنامه‌ریزی عملیاتی مشترک در این رویکرد، شناسایی و بهره‌گیری از روابط، وابستگی‌ها، آسیب‌پذیری‌ها و قوت‌های حیاتی سیستم‌های دشمن است. رویکرد تأثیرمحور، از روش‌شناسی سیستمی بهره می‌گیرد و در مورد سیستم دشمن کاربرد دارد، به‌خصوص در جایی که گره‌ها و پیوندهای شناسایی شده را می‌توان از طریق ابزارهای مختلف قدرت ملی تحت تأثیر قرار داد (منزوی، و فولادی، ۱۳۸۷: ۱۴).

(۳) **تعامل کارکنان:** نیروی مشترک نیاز به یک چارچوب ذهنی مشترک دارند که منعکس‌کننده‌ی سطح بالاتری از توانایی صف‌آرایی و همه‌فن‌حریفی باشد. تمرینات، تعاملات نیرویی، توافق بر سر فرایندهای عملیاتی استاندارد شده، آموزش و فراگیری انفرادی و برنامه‌ریزی این قابلیت‌ها را ارتقا داده و نهادینه خواهد ساخت. تعامل‌پذیری یک شرط لازم برای ایجاد نیروی مشترک در آینده می‌باشد، به‌ویژه از نظر ارتباطات، موارد آمادی مشترک و اشتراک اطلاعات. سیستم‌ها و تجهیزات اطلاعاتی که یک تصویر عملیاتی مرتبط ارائه می‌دهند، باید از طریق شبکه‌های مشترک عمل کنند، به‌نحوی که قابل ارزیابی از سوی هر شرکت‌کننده در عملیات باشند.

(۴) **وظایف مشترک:** به‌منظور کسب اطمینان از این امر که توانمندی‌های مشترک قادر به هدایت فوری اهداف کوتاه و میان‌مدت برنامه‌ی دفاعی هستند، ستاد مشترک، هماهنگ با نیروها و فرماندهی‌های رزمی به اولویت‌بندی شمار محدودی از وظایف مشترک، از جمله نمونه‌های توانمندی به‌صورت سالانه، بر مبنای ورودی‌های دریافت شده از فرمانده رزمی، تجربیات و درس‌های مشترک آموخته شده خواهد پرداخت (زه‌دی و کلانتری، ۱۳۹۷: ۹۵).

(۵) **آموزش:** سناریوهای آموزش مشترک باید حول یک نیروی مخالف پیچیده و انطباق‌پذیر، یا یک موقعیت بحرانی پویا در محیط «بازی آزاد» که موجب ایجاد فشار بر فرماندهان نیروی مشترک، کارکنان و رهبران آنها تا حد رسیدن به نقطه‌ی شکست می‌شوند، شکل گیرند. آموزش باید بر مبنای درس‌های آموخته شده صورت گیرد و به‌منظور ارتقای انطباق‌پذیری در مقابله با

چالش‌های محیط‌های پویا و غیرقطعی طراحی شود. ایجاد توانمندی آموزش مشترک در برنامه‌های آموزشی، نظارتی و ارزیابی سهم خواهد داشت. آموزش مشترک، سیستم‌های تعامل پذیرتر و حذف شکاف‌های بین عناصر کارکردی (وظیفه‌ای) موجب افزایش این یکپارچگی می‌شود. برای ایجاد یکپارچگی کامل در حوزه‌های راهبردی، عملیاتی و تاکتیکی، باید هماهنگی و همکاری بیشتری میان نیروهای داخلی انجام گیرد (منزوی و فولادی، ۱۳۸۷: ۲۴).

ملاحظات عملیات مشترک

این ملاحظات در هر عملیات مشترکی کاربرد دارند، اگرچه ممکن است در برخی عملیات مشارکت نظامی فعالیتی بی‌ربط باشند.

- ۱) دستیابی به وحدت تلاش در درون نیروی مشترک و بین نیروی مشترک و دولت ایالات متحده و شرکای بین‌المللی و دیگر شرکت‌ها و حرفه‌ای
- ۲) بهره برداری از مزایای اجرای عملیات غیر مستقیم از طریق شرکا وقتی که شرایط راهبردی و عملیاتی ایجاد می‌کند یا مجاز بشمارد.
- ۳) یکپارچگی قابلیت‌های مشترک به منظور اینکه مکمل هم باشند نه اینکه صرفاً به یکدیگر اضافه شوند.
- ۴) تمرکز بر اهدافی که دستیابی به آنها گسترده‌ترین و ماندگارترین نتایج را به بار می‌آورد.
- ۵) حصول اطمینان از آزادی عمل.
- ۶) از ترکیب کردن قابلیت‌ها در مواقعی که ترکیب آنها بر پیچیدگی می‌افزاید بیان اینکه مزیتی جبران‌ساز داشته باشد اجتناب شود.
- ۷) اطلاع‌رسانی به مخاطبان داخلی و شکل‌دهی به ادراکات و نگرش‌های مخاطبان کلیدی خارجی به‌عنوان یک الزام عملیاتی صریح و مستمر.
- ۸) حفظ انعطاف‌پذیری عملیاتی و سازمانی.
- ۹) هدایت هم‌افزایی به پایین‌ترین رده در آن به طور موثر و قابل مدیریت باشد.
- ۱۰) طراحی گذارهای عملیاتی و مدیریت آنها فراتر از زمان و مکان (نطاق، ۱۳۹۸: ۹۴).

قدرت نظامی

قدرت نظامی در پشتیبانی از سیاست‌های ملی ممکن است آفندی، پدافندی و یا بازدارندگی باشد. شاخصه‌ای ارزیابی قدرت نظامی عبارت‌اند از: مأموریت و ساختار نیروهای مسلح، سیستم فرماندهی و کنترل، قدرت بازدارندگی ملی، توان بسیج ملی، فن‌آوری تسلیحاتی، صنایع دفاعی و ... (Weiguan, Wang, 2012 : 8). عمده‌ترین عوامل موجود در مؤلفه نظامی قدرت ملی عبارتند از: مأموریت نیروهای مسلح سوابق تاریخی و تجارب جنگی گذشته و آینده، انقلاب در

امور نظامی، توان بسیج ملی و نقش نیروهای ذخیره، قدرت بازدارندگی ملی، صنایع دفاعی و فن‌آوری تسلیحاتی می‌باشد (پورشاسب و معمار زاده، ۱۳۹۶: ۱۹۸). عناصر توان رزم به سه دسته فیزیکی، غیرفیزیکی و برترساز تقسیم می‌شوند. عناصر تشکیل‌دهنده قدرت نظامی عبارتند از: ساختار نظامی، سیستم‌های جنگ‌افزار و تجهیزات، فرماندهی و کنترل، آماد و پشتیبانی، نظام آموزش و تجارب تاریخی و جنگی، اراده ملی، رهبری ملی، روحیه و انضباط، قابلیت رزمی و جنگ‌آوری (تهامی، ۱۳۹۲: ۹۸).

پیشینه‌های پژوهش

تعداد دو پیشینه مرتبط با عنوان تحقیق به شرح زیر مطالعه شده است:

الف- مطالعه گروهی با عنوان: الگوی تدوین دکترین عملیات مشترک در ارتش ج.ا.ایران. هدف اصلی عبارتست از: ارایه الگوی تدوین دکترین عملیات مشترک آجا. این تحقیق به روش همبستگی انجام شده است. نتایج حاصله بیانگر این است که عملیات مشترک دارای سه بعد مهم آموزش، عملیات، فرماندهی و کنترل است. بعد آموزش شامل دو مولفه طولی و عرضی است. بعد عملیات شامل مولفه رزمایش و بعد فرماندهی و کنترل شامل مولفه‌های صف و ستاد است. برای مولفه طولی ۷ شاخص، مولفه عرضی ۵ شاخص، مولفه رزمایش ۸ شاخص، مولفه صف ۴ شاخص و مولفه ستاد ۵ شاخص بیان شده است (مطالعات گروهی دوره دوم دافوس آجا، ۱۳۹۴: ۲۱۵).

ب- مقاله‌ای لاتین با عنوان: دامنه‌های متقابل هم‌افزایی در عملیات مشترک. سوال اصلی عبارتست از: چگونگی تحقق هم‌افزایی در نیروها با طرح ادغام در یک برنامه جامع. این مقاله به روش تحلیلی تاریخی انجام شده است. نتیجه این مقاله در چهار حوزه خلاصه شده است: ۱- به‌کارگیری تخصص‌های متنوع برای حل مسئله، ۲-تعلیم و تعلم ضعیف، ۳- مدیریت، ۴- در

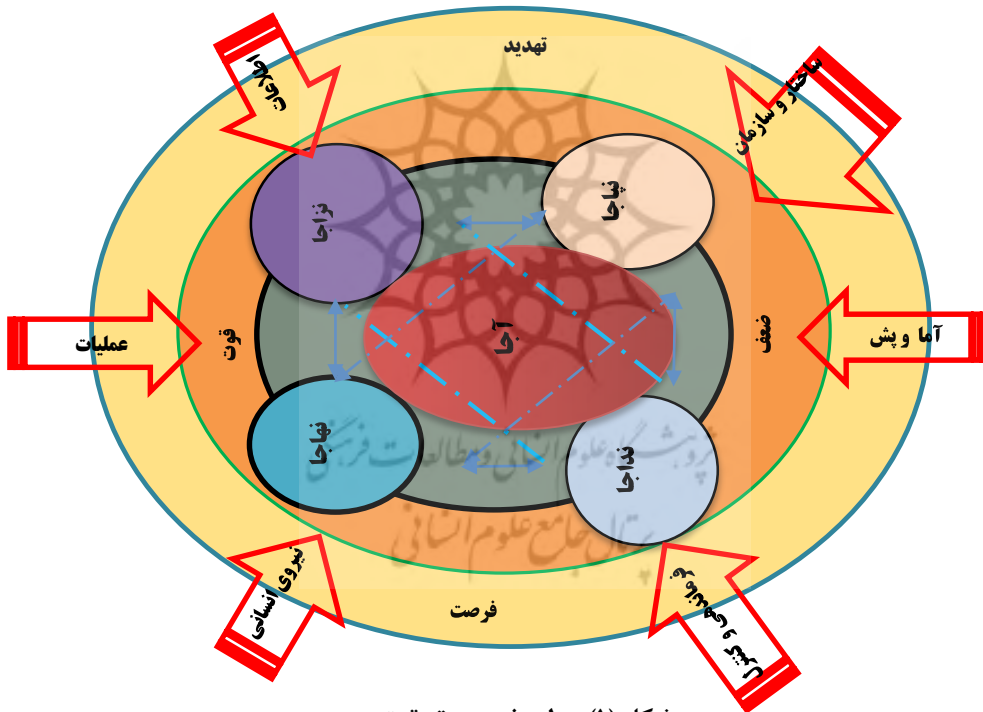
انحصار نگهداشتن قابلیت‌ها (PAUL E. BAUMAN, 2017, 7).

در پژوهش اول فقط به ابعاد و مولفه‌ها و شاخص‌های دکترین عملیات مشترک پرداخته است، برخی از شاخص‌های این پژوهش با عوامل عملیات مشترک این مقاله مشترک بوده و از آنها بهره‌برداری شده است. در این مقاله ابتدا، مولفه‌ها و عوامل اجرای عملیات مشترک تبیین شده و پس از مشخص نمودن نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید، راهبردهای اجرای عملیات مشترک بیان شده است. در مقاله دوم به چهار حوزه هم‌افزایی در عملیات مشترک پرداخته است، در حالی که در این مقاله به ۶ مولفه: اطلاعات، عملیات، آما و پش، نیروی انسانی، ساختار و سازمان، فرماندهی و کنترل، مرتبط با عملیات مشترک پرداخته شده است. در تحقیقات قبلی فقط ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های عملیات مشترک برای ایجاد هم‌افزایی بیان شده است، در این مقاله از

عوامل هم‌افزایی آنها بهره‌برداری شده است، در هیچ‌کدام از پیشینه‌های یادشده راهبرد ارائه نشده است. بنابراین نوآوری پژوهش این است که بر اساس ۶ مولفه ابتدا نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدیدهای اجرای عملیات مشترک احصا شده و نهایتاً بر اساس موقعیت راهبردی بدست آمده، راهبردهای تحقق عملیات مشترک بصورت بخشی و کلی بیان شده است.

مدل مفهومی تحقیق

بر اساس سوالات تحقیق، برای اجرای عملیات مشترک در آجا، ۱۰۳ عامل در ۶ مولفه احصا شده است. مولفه عملیات دارای ۲۲ عامل، مولفه اطلاعات دارای ۱۸ عامل، مولفه آماد و پیش‌داری ۲۱ عامل، مولفه آموزش و نیروی انسانی دارای ۱۶ عامل، مولفه ساختار و سازمان دارای ۱۰ عامل و مولفه فرماندهی و کنترل دارای ۱۶ عامل می‌باشد.

شکل (۱) مدل مفهومی تحقیق

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش توصیفی و زمینه‌ای-موردی و به‌صورت آمیخته (کمی و کیفی) است. نوع پژوهش توسعه‌ای-کاربردی است. قلمرو تحقیق از نظر زمانی، پس از اجرای اولین رزمایش مشترک در سال ۱۳۶۷ تا افق ۱۴۰۴ شمسی یعنی پایان برنامه هفتم سیاست‌های کلان

دفاعی - امنیتی می‌باشد. از نظر مکانی، شامل استقرار یگان‌های آجا در جغرافیای ج.ا.ایران می‌باشد. جامعه آماری این تحقیق از صاحب‌نظران و نخبگان لشکری با جایگاه سرتیپی به بالا که حداقل دارای مدرک تحصیلی کارشناسی بوده و سه سال به عنوان فرمانده لشکر و تیپ یا مدیر سطح ۱۸ و بالاتر انجام وظیفه کرده باشند. تعداد جامعه نمونه ۷۴ نفر می‌باشد. چون جامعه آماری کمتر از ۱۰۰ نفر می‌باشد، نمونه‌گیری به صورت تمام شمار می‌باشد. اطلاعات این تحقیق از دو روش میدانی و بررسی اسناد و مدارک (کتابخانه‌ای علمی و تخصصی) گردآوری شده است. در روش میدانی، پرسشنامه‌ای تنظیم شد که ۱۰۳ پرسش بسته آن از طریق طیف لیکرت در پنج سطح طبقه‌بندی گردید. در طراحی پرسشنامه با روش دلفی و پس از تعیین اعتبار و روایی آن، پرسشنامه نهایی تهیه گردیده است. برای تعیین روایی پرسشنامه از روش روایی محتوا و توزیع دو مرحله‌ای پرسشنامه استفاده شده و برای تعیین پایایی آزمون از روش آلفای کرونباخ استفاده شده و یک نمونه اولیه بین خبرگان و کارشناسان پیش‌آزمون گردید و سپس با استفاده از داده‌های به‌دست آمده از این پرسشنامه‌ها و به کمک نرم‌افزار آماری SPSS میزان ضریب اعتماد با روش آلفای کرونباخ بزرگ‌تر از ۰/۸ به‌دست آمد، بنابراین پرسشنامه مورد استفاده از قابلیت اعتماد لازم برخوردار می‌باشد.

تجزیه و تحلیل یافته‌ها

تجزیه و تحلیل جمعیت‌شناختی

بر اساس جدول زیر ۴۷٪ جامعه نمونه دارای مدرک دکترا و ۵۳٪ آنها بیشتر از ۳۰ سال خدمت و ۳۵٪ آنها در مشاغل فرماندهی تیپ به بالا خدمت می‌کنند. بنابراین جامعه نمونه دارای روایی و پایایی لازم می‌باشد.

جدول (۱) مشخصات جامعه نمونه

مقطع تحصیلی	فراوانی	درصد فراوانی	سنوات	فراوانی	درصد فراوانی	مشاغل	فراوانی	درصد فراوانی
ارشد	۱۶	۲۲٪	۲۱-۲۵ سال	۱۰	۱۴٪	فرماندهی	۲۶	۳۵٪
دانشجوی دکتری	۲۳	۳۱٪	۲۶-۳۰ سال	۲۵	۳۴٪	ستادی	۴۲	۵۷٪
دکتری	۳۵	۴۷٪	بالاتر از ۳۰ سال	۳۹	۵۳٪	آموزشی	۶	۸٪
جمع	۷۴	۱۰۰٪	جمع	۷۴	۱۰۰٪	جمع	۷۴	۱۰۰٪

تعیین وزن‌ها (درجه اهمیت) و امتیاز موزون وضع موجود

وزن وضع موجود هر عامل را با امتیازی بین ۱ تا ۵ مشخص می‌کنیم. برای وزن دهی به عوامل براساس میزان تأثیر و اهمیتی که در تدوین راهبرد برای سازمان دارند، ابتدا نمره‌ای تحت عنوان وزن عامل (درجه اهمیت) داده می‌شود، بدین منظور بر اساس نظر جامعه آماری تحقیق از عدد ۱ برای عواملی که کم‌ترین تأثیر را در تدوین راهبرد دارند و به ترتیب تا عدد ۵ برای عواملی که بیشترین تأثیر را در تدوین راهبرد دارند استفاده می‌کنیم. پس از جمع‌آوری داده‌ها، میانگین ارزش اختصاص یافته به هر عامل را که از جامعه آماری به دست آمده است محاسبه کرده و سپس بردار حاصل را نرمالیزه می‌کنیم تا وزنی بین صفر تا یک برای هر عامل به دست آید (مجموع اوزان یک می‌شود). برای این که به ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی دست‌یابیم، ابتداء عواملی را که بیشتر به قضاوت‌های شهودی و نقطه نظرات جامعه‌ی خبره و ذی‌نفعان تکیه دارد، تعیین می‌کنیم. پس از جمع‌آوری اطلاعات، نقاط قوت و ضعف و فرصت و تهدید را از بین عوامل داخلی و خارجی آنهایی که نقش مؤثرتر و عمده‌ای در حوزه مورد نظر دارند بر اساس نظرات جامعه‌ی آماری شناسایی و مشخص می‌کنیم.

جدول (۲) تعیین عوامل اثرگذار بر اجرای عملیات مشترک در آجا

مؤلفه	رتبه	عوامل اثرگذار بر اجرای عملیات مشترک	اهمیت (وزن)	وضع موجود	نقش
تهدید	۱	اهداف مشترک در عملیات مشترک	۴/۴	۴/۶۹	قوت
	۲	تطبیق آتش‌های مشترک در عملیات مشترک	۴/۴	۴/۶۲	قوت
	۳	برش تاکتیکی یگانهای آجا در عملیات مشترک	۳/۹۵	۲/۲۸	ضعف
	۴	طرح‌ریزی مشترک تمرکزی و اجرای غیر تمرکزی در آجا	۴/۳۶	۲/۳۶	ضعف
	۵	تجارب و تحلیل جنگی عملیات‌های مشترک و مرکب در آجا	۴/۴	۴/۴۶	قوت
	۶	انجام تمرینات و رزمایش‌های بین نیروهای شرکت کننده در عملیات مشترک	۴/۷۳	۲/۷۳	ضعف
	۷	پاسخ‌گویی به‌موقع آجا به تهدیدات	۴/۳	۴/۶۲	قوت
	۸	همسان‌سازی سطوح عملیات روانی با عملیات نظامی در عملیات مشترک	۳/۸	۴/۲۲	قوت
	۹	تحرک آجا در عملیات مشترک	۴/۵۳	۲/۵۴	ضعف
	۱۰	مانور برتری جویانه آجا در عملیات مشترک	۳/۴	۴/۴۹	قوت
	۱۱	همکاری نیروهای جهادی و کشورهای همسو در عملیات مشترک آجا	۴/۶۵	۴/۳۲	فرصت
	۱۲	تجربه دشمن در عملیات مشترک و مرکب	۴/۱۵	۱/۶۱	تهدید
	۱۳	درهم تنیدگی و تأثیرگذاری متقابل تهدیدهای نظامی با تهدیدهای امنیتی	۴/۴۶	۱/۶۲	تهدید
	۱۴	به‌کارگیری تسلیحات نامتعارف و ناشناخته توسط دشمن	۴/۲۵	۱/۶۱	تهدید

مؤلفه	ردیف	عوامل اثرگذار بر با اجرای عملیات مشترک	اهمیت (وزن)	وضع موجود	نقش
اطلاعات	۱۵	دورایستایی جنگ آینده	۴/۲۵	۱/۶۲	تهدید
	۱۶	حملات هواپایه‌ی محدود و موشکی دقیق دشمن	۴/۵۵	۱/۸۲	تهدید
	۱۷	دقت هدف‌گیری و هوشمندشدن سلاح‌ها، مهمات هوشمند و نقطه زن دشمن	۴/۷۷	۱/۵۵	تهدید
	۱۸	گسترده‌گی صحنه جنگ ج.ا.ایران در عملیات مشترک	۴/۳۵	۴/۲	فرصت
	۱۹	دسترسی به پایگاه‌های دشمن توسط آجا	۴/۲۵	۴/۳۴	فرصت
	۲۰	آمایش یگان‌های نیروهای آجا در سمت تهدید	۳/۴۱	۱/۸۹	تهدید
	۲۱	شبکه یکپارچه اطلاعاتی آجا برای پایش و واپایش منطقه عملیات مشترک	۴/۴	۴/۴۹	قوت
	۲۲	کاهش زمان چرخه اطلاعات در مدیریت اطلاعاتی	۴	۴/۵۳	قوت
	۲۳	سرعت و دقت تبادل اطلاعات در محیط عملیات مشترک	۳/۸	۴/۵۸	قوت
	۲۴	راه‌کار مناسب در اشراف اطلاعاتی	۴/۳	۲/۳	ضعف
	۲۵	اجرای جنگ اطلاعاتی راهبردی در آجا	۴/۱۵	۲/۱۹	ضعف
	۲۶	اشراف اطلاعاتی آجا نسبت به دشمن	۴/۲	۴/۵۸	قوت
	۲۷	تشخیص و تجسم فضایی (orientation) صحنه‌نبرد و به روز بودن سامانه اطلاعات جغرافیایی (GIS)	۳/۶	۴/۴۷	قوت
	۲۸	تعامل اطلاعاتی آجا با سایر سازمان‌های اطلاعاتی	۴/۳۵	۴/۵۵	فرصت
	۲۹	وضعیت جغرافیایی در مناطق اجرای عملیات مشترک	۴/۶۵	۴/۳	فرصت
	۳۰	شبکه‌سازی اطلاعاتی نیروهای مسلح در محیط عملیات مشترک	۴/۲۵	۴/۴۱	فرصت
	۳۱	اشراف اطلاعاتی نیروهای مسلح در مواجه با تهدیدها	۴/۳۵	۴/۳۸	فرصت
	۳۲	اشتراک‌گذاری به‌موقع اطلاعات در نیروهای مسلح	۴/۸	۴/۵۵	فرصت
	۳۳	اعتماد متقابل در اطلاعات نیروهای مسلح	۴	۴/۲۴	فرصت
	۳۴	اجرای جنگ نرم دشمن	۴/۱۵	۱/۶۸	تهدید
	۳۵	جاسوسی از طریق نفرات دشمن و یا عوامل بومی در منطقه	۴/۴	۱/۷۸	تهدید
۳۶	قابلیت جنگ الکترونیک و سایبری توسط نیروهای مسلح	۴/۶	۱/۵۸	تهدید	
۳۷	تهدیدات چندبعدی و چندوجهی علیه نیروهای آجا	۴/۳	۱/۸۶	تهدید	
۳۸	مسائل امنیتی ناشی از قومیت و مذهب در استان‌های مرزی	۴/۳۵	۱/۸۱	تهدید	
۳۹	وضعیت یکپارچه‌سازی آماد در آجا	۴/۲۷	۲/۳	ضعف	
۴۰	وضعیت آماد چند لایه قومیت در آجا	۴/۴۳	۲/۴۳	ضعف	
آباد و	۴۱	وضعیت مهندسی و پدافند غیرعامل مشترک در آجا	۳/۲	۴/۳	قوت
	۴۲	وضعیت نقاط آماد و خدمات مشترک در آجا	۴/۲۶	۲/۲۷	ضعف
	۴۳	ویژگی تسلیحات، تجهیزات و فناوری‌های موجود	۴/۳۹	۲/۴۱	ضعف

موقعیت	شماره	عوامل اثرگذار بر اجرای عملیات مشترک	اهمیت (وزن)	وضع موجود	نقش
	۴۴	وضعیت ترابری مشترک بین نیروهای ۴ گانه آجا	۳/۱	۴/۳	قوت
	۴۵	ذخیره‌سازی و انبارداری تجهیزات عمده در آجا	۳/۱	۴/۳	قوت
	۴۶	عملیات خدمات مشترک در آجا	۳/۱	۴/۰۹	قوت
	۴۷	نگهداری و تعمیر اقلام عمده آمادی در آجا	۳/۲	۴/۲۴	قوت
	۴۸	تجهیزات خودکافی و پیشرفته در آجا برای عملیات مشترک	۴/۴۲	۲/۴۳	ضعف
	۴۹	مهمات هوشمند، نقطه زن و دورایستا	۳/۵	۴/۵۸	قوت
	۵۰	وضعیت بودجه نظامی آجا	۴/۵۸	۱/۶۶	تهدید
	۵۱	بهره‌برداری آجا از منابع بومی و ظرفیت‌های مردمی برای تأمین اقلام آمادی	۴/۱۵	۴/۲۲	فرصت
	۵۲	پشتیبانی سایر سازمان‌های نیروهای مسلح از عملیات مشترک آجا	۴/۱۵	۴/۴۳	فرصت
	۵۳	ظرفیت پشتیبانی زیرساخت‌های هوایی در عملیات های مشترک	۴/۲۵	۴/۴۵	فرصت
	۵۴	قابلیت بهره‌برداری از صنایع ملی در پشتیبانی از نیروهای مسلح ج.ا.ایران	۴/۱۵	۴/۳۲	فرصت
	۵۵	تجهیزات ارتباطی امن کشوری برای حمایت از آجا	۴/۳۸	۴/۴۱	فرصت
	۵۶	توان آماد دشمن در صحنه جنگ	۴/۵۲	۱/۷۳	تهدید
	۵۷	یکپارچه نبودن سامانه آمادی دشمن برای عملیات مشترک	۴/۳۵	۴/۲۶	فرصت
	۵۸	تحریم‌های یکجانبه دشمن علیه نیروهای مسلح	۴/۴۹	۱/۷۰	تهدید
	۵۹	قابلیت محوری نیروی انسانی آجا برای عملیات مشترک	۴/۷	۴/۳۴	قوت
	۶۰	خدمات رفاهی مشترک آجا در عملیات مشترک	۳/۱	۳/۹۹	قوت
	۶۱	برخورداری از روحیه جهادی	۴/۹	۴/۶۵	قوت
	۶۲	برخورداری از حمیت قسمتی در عملیات مشترک	۴/۹	۴/۶۴	قوت
	نیروی انسانی و آموزش	۶۳	اجرای دوره‌های آموزشی در تمام سطوح به منظور ایجاد فهم مشترک	۴/۵	۲/۵
۶۴		شبیه‌سازی آموزشی موجود در آجا برای تمرین عملیات مشترک	۴/۴۲	۲/۴۲	ضعف
۶۵		رهنامه‌ها و آئین‌نامه‌های آموزشی اجرای عملیات مشترک در آجا	۴/۲۴	۲/۲۷	ضعف
۶۶		فرهنگ و زبان مشترک در بین نیروها و ستاد آجا در عملیات مشترک	۳/۴	۴/۳۴	قوت
۶۷		دکترین عملیات مشترک و مرکب نیروهای مسلح	۴/۲۵	۴/۳۱	فرصت
۶۸		آیین‌نامه و دستورالعمل‌های موجود در نیروهای مسلح	۴/۶	۴/۲۴	فرصت
۶۹		ضعف پذیرش تلفات نیروی انسانی توسط دشمن	۴/۴۴	۴/۲۸	فرصت
۷۰		آموزش‌های ویژه مشترک دشمن در رزمایش‌ها و عملیات‌های مشترک و مرکب	۴/۷۴	۱/۵۴	تهدید
۷۱		روحیه جنگیدن نیروهای دشمن خارج از محیز ملی (فرامرزی)	۳/۹۸	۴/۱۶	فرصت
۷۲		ظرفیت‌های آجا در استفاده از ابزارهای قدرت ملی	۴	۴/۱۲	فرصت
۷۳		نیروی انسانی متخصص و کارآمد دشمن	۴/۴۴	۱/۸۱	تهدید

مقاله	ردیف	عوامل اثرگذار بر باجرای عملیات مشترک	اهمیت (وزن)	وضع موجود	نقش
ساختار و سازمان	۷۴	وجود ساختار سازمانی مناسب عملیات مشترک در نیروها و ستاد آجا	۴/۲۷	۲/۲۸	ضعف
	۷۵	الگوی تشکیل ستاد مشترک برای اجرای عملیات مشترک	۳/۵	۴/۲	قوت
	۷۶	ترکیب ستاد مشترک آجا برای اجرای عملیات مشترک	۳/۵	۴/۱۹	قوت
	۷۷	برش عملیاتی یگانهای آجا در عملیات مشترک	۴/۰۸	۲/۰۹	ضعف
	۷۸	هماهنگی سازمانی بین نیروهای ۴ گانه آجا برای اجرای عملیات مشترک	۳/۲	۴/۴۹	قوت
	۷۹	وظیفه محوری نیروهای آجا در عملیات مشترک	۳/۹	۴/۲۶	قوت
	۸۰	جوان‌گرایی در ساختار عملیات مشترک	۴/۲۷	۲/۲۷	ضعف
	۸۱	نقش دستگاه‌های حاکمیتی در تقویت عملیات مشترک آجا	۳/۸۸	۴/۲۴	فرصت
	۸۲	ساختار فرماندهی و کنترل دشمن	۴/۴۴	۱/۸۵	تهدید
	۸۳	بهره‌مندی دشمن از ائتلاف‌های نظامی	۴/۱۴	۱/۷۰	تهدید
فرماندهی و کنترل	۸۴	سازماندهی یگان‌های ویژه دشمن در اجرای عملیات مشترک	۴/۲۴	۱/۸۴	تهدید
	۸۵	دکترین طرح‌ریزی عملیات مشترک در آجا	۴/۳۲	۲/۳۵	ضعف
	۸۶	سامانه یکپارچه فرماندهی مشترک برای نیروهای ۴ گانه در آجا	۳/۳	۴/۶۱	قوت
	۸۷	فرماندهی و مدیریت اثربخش با ایجاد فضای حمایتی و اعتماد متقابل در آجا	۴/۹	۴/۳۹	قوت
	۸۸	روش‌های جاری موجود مشترک بین نیروهای ۴ گانه در آجا	۴/۳۲	۲/۳۴	ضعف
	۸۹	زیر ساخت ارتباطی امن و مستقل در عملیات مشترک	۳/۸	۴/۴۳	قوت
	۹۰	توان اجرای عملیات شبکه‌ای رایانه‌ای بین نیروهای ۴ گانه آجا	۳/۱	۴/۵۴	قوت
	۹۱	ماموریت محوری نیروهای آجا در عملیات مشترک	۴/۶	۴/۳۴	قوت
	۹۲	نظارت و ارزیابی مستمر تغییرات در سیستم فرماندهی	۴/۲	۴/۳۱	قوت
	۹۳	چابکی ستادها در عملیات مشترک	۴/۴۲	۲/۴۳	ضعف
	۹۴	مراکز فرماندهی در عملیات مشترک	۳/۵	۴/۲	قوت
	۹۵	سیاست‌های دفاعی کشوری مرتبط با آجا	۴/۰۵	۴/۴۷	فرصت
	۹۶	دکترین دفاعی نیروهای مسلح در عملیات مشترک	۴/۰۵	۴/۴۵	فرصت
	۹۷	دکترین طرح‌ریزی عملیات مشترک در نیروهای مسلح	۴/۰۵	۴/۴۱	فرصت
	۹۸	شبکه یکپارچه پدافند هوایی کشور برای عملیات مشترک آجا	۴/۲۳	۴/۶۲	فرصت
	۹۹	هماهنگی سازمانی بین آجا با سایر سازمان‌های ن.م	۴/۸۵	۴/۴۱	فرصت
	۱۰۰	حضور آجا در مسابقات نظامی و رزمایش‌های مرکب با سایر کشورها	۴/۲۵	۴/۳۹	فرصت
	۱۰۱	شبکه محوری مراکز فرماندهی و کنترل دشمن	۴/۶۵	۱/۷۶	تهدید
	۱۰۲	قابلیت جنگ الکترونیک و سایبری توسط دشمن	۴/۶	۱/۵۸	تهدید
	۱۰۳	بهره‌گیری از ظرفیت‌های ارتباطی با شبکه‌های اجتماعی	۳/۳۳	۴/۴۵	فرصت

جدول (۳) مجموع نمرات عوامل محیطی

جمع قوت‌ها	جمع ضعف‌ها	جمع فرصت‌ها	جمع تهدیدها	جمع کل
۲/۶۳۸۰	۰/۹۵۶۸	۲/۱۵۲۸	۰/۷۳۱۷	۲/۸۸۴۵

راهبردهای بخشی مربوط به ناحیه تهاجمی (SO)

هدف از تدوین راهبردهای این ناحیه حداکثر استفاده از فرصت‌های محیطی با اتکاء به نقاط قوت داخلی است. هر ارتشی علاقمند است که همیشه در این موقعیت قرار داشته باشد تا بتواند با بهره‌گیری از نقاط قوت داخلی، از فرصت‌ها و رویدادهای خارجی حداکثر استفاده را بنماید جدول ذیل تعداد ۱۳ راهبرد بخشی نیروهای آجا برای عملیات مشترک را که در ناحیه تهاجمی (SO) از جدول سوات استخراج شده و عوامل قوت و فرصتی را که راهبردهای مزبور از آنها احصاء شده است گزارش می‌دهد.

جدول (۴) راهبردهای ناحیه تهاجمی (SO) برای استفاده از نقاط قوت در بهره برداری از فرصت‌ها

ردیف	راهبرد	ترکیب نقاط قوت و فرصت‌ها (SO)	
		فرصت‌ها	نقاط قوت
۱	همکاری نیروهای جهادی و کشورهای همسو با ج.ا.ایران در عملیات مشترک با اهداف مشترک و تطبیق آتش‌ها.	O1,O2,O4,O5	S1,S2,S6
۲	استفاده از تئوری بازی جنگ با تجارب جنگی ج.ا.ایران و وارد شدن به جنگ فرسایشی.	O5	S2,S3,S5
۳	توانمندی‌های منسجم بوسیله رصد، پایش برای تشخیص تهدیدات.	O7,O8	S4,S7
۴	برنامه ریزی عملیاتی جهت حمله به سیستم‌ها و شبکه‌های حریف در فضای سایبری و طیف الکترومغناطیسی جهت ایجاد فریب، تنزل، اختلال، انکار، نابودی یا دستکاری طرح ریزی شود.	O1O4	S2S3
۵	بهره‌برداری از تجسم فضایی (orientation) صحنه‌نبرد و به روز بودن سامانه اطلاعات جغرافیایی (GIS) جهت کاهش زمان اجرای عملیات، دقت هدف‌گیری، نزدیکی سطوح راهبردی و عملیاتی و راه‌کشی.	O4,O6,O10,O15	S8,S9,S11,S30
۶	هدایت و راهبری مقابله با تهدیدات نوین (سایبری، زیستی، پرتوی، شیمیایی، اقتصادی) با تشکیل و سازماندهی قرارگاه‌های پدافند غیرعامل در موضوعات مرتبط با تهدید.	O26	S12, S23
۷	بکارگیری ظرفیت‌ها و منابع کشور در حوزه‌های مختلف برای انجام تمهیدات لازم پدافند غیرعامل.	O11,13,14,16	S12,13,S14,S16
۸	تدوین دکترین تشکیل نیروی مشترک بومی در نیروهای مسلح ج.ا.ا توسط مراکز مطالعات راهبردی در نیروهای مسلح با همکاری معاونت	O17,O25	S3,S9,S15,S33

ترکیب نقاط قوت و فرصت‌ها (SO)		راهبرد	ردیف
نقاط قوت	فرصت‌ها		
		های عملیات، اطلاعات، طرح و برنامه و بودجه، آماد و پیش، آموزش و پژوهش.	
S3,S9,S15,S33	O11,O19,O20,O28	مانایی و ماندگاری نیروها در میدان کارزار، علاوه بر داشتن جنگ افزار، توپ، تانک و هواپیما، نیازمند آموزش، انگیزه، ایمان و ... می باشد. تا نیروی انسانی و رزمنده در این میدان نبرد بتواند جانانه در مقابل متجاوز مقابله و مقاومت نماید؛ بنابراین فرماندهان نظامی، تاکتیک های میدان نبرد را با تلفیق و ترکیب توان رزمی پیاده سازی کنند.	۹
S28	O11,O19,O20,O28	از طریق واحدهای نظارتی نسبت به استفاده از ظرفیت های فرماندهان و روحانیون عقیدتی سیاسی در امر نهادینه کردن فرهنگ اعتماد سازی به واحدهای نظارتی اقدام شود.	۱۰
S28,S32	O11,O19,O20,O28	نسبت به شناسایی توان و شایستگی کارکنان متعهد و سالم و ارتقای آنان برای مسئولیت فرماندهی و ... با هدف ترویج رفتارهای اعتمادساز اقدام شود.	۱۱
S8,S9,S24,S25,S27,S32,S33	O4,O6,O7,O8,O27	ایجاد سامانه فرماندهی و کنترل C4I برای وحدت فرماندهی در عملیات مشترک	۱۲
S29	O28,O29	تدوین استراتژی و خط مشی مناسب در راستای فراهم آوردن زیرساخت رسانه اجتماعی بومی آجا.	۱۳

راهبرد های بخشی ناحیه رقابتی (ST)

راهبردهای ناحیه رقابتی با استفاده از نقاط قوت داخلی سازمان، برای جلوگیری از تأثیر منفی تهدیدات خارجی، سازوکارهایی را معرفی می کنند که تهدیدات را از بین ببرد. در جدول ذیل تعداد ۱۱ راهبرد بخشی نیروهای آجا برای عملیات مشترک در ناحیه رقابتی (ST) آورده شده است و عوامل قوت و تهدیدی را که راهبردهای مزبور از آنها احصاء شده‌اند را گزارش می دهد.

جدول (۵) راهبردهای ناحیه رقابتی (ST) برای استفاده از نقاط قوت در مقابله با تهدیدات

ترکیب نقاط قوت و تهدیدها ST		راهبرد	ردیف
نقاط قوت (S)	تهدیدها (T)		
S1,S2,S3,S4,S6	T1,T5,T6,T7	هدف گذاری مشترک برای نیروهای ۴ گانه در مقابله با عملیات مشترک و مرکب دشمن	۱
S17,S18,S26	T3,T4,T15	به کارگیری نخبگان در هوشمند سازی سلاح و تجهیزات بر اساس دورایستایی جنگ آینده	۲

ترکیب نقاط قوت و تهدیدها ST		راهبرد	ردیف
نقاط قوت (S)	تهدیدها (T)		
S1,S2,S4,S6,S13,S12,S18	T9,T17,T18	آمایش یگان های نیروهای آجا به روش تهدید محور برای پاسخگویی سریع به تهدیدات	۳
S5,S22	T2,T7,T8,T10	ترویج مبانی فرهنگی اسلام و مقابله با مظاهر شیطان پرستی و فرقه گرایی به منظور ناکام گذاشتن تحرکات غرب در ایجاد بحران هویتی	۴
S5,S10,S18,S19,S20,S21,S28,S29,S30	T2,T7,T8,T10,T20	افزایش سطح آگاهی های عمومی و تخصصی در حوزه امنیت و صیانت امنیتی فضای سایبر نیروهای مسلح	۵
S12,S13,S14,S15,S16,S17,S19,S29,S30	T3,T6,T11,T12,T13,T15,T20	اعتبارات لازم و مکفی در جهت انجام تحقیق و توسعه هدفمند و تولید منابع بومی	۶
S12,S13,S14,S15,S16,S17,S19,S29,S30	T7,T8	بهره گیری از عاملین بومی در منطقه جهت جلوگیری از جاسوسی دشمن در منطقه	۷
S12,S13,S14,S15,S16,S17,S19	T9,T11,T12,T13	بازنگری در بودجه نظامی آجا بمنظور دریافت بودجه و تخصیص اعتبار برای اجرای عملیات مشترک	۸
S29,S30	T20	رصد و شناسایی فناوری های نوین حوزه صیانت امنیتی فضای سایبر	۹
S29,S30	T20	تقویت و توسعه زیرساخت های امنیت فضای سایبر به عنوان پیش نیاز صیانت امنیتی	۱۰
S1,S2,S7,S12,S13,S14,S15,S16,S24,S25,S29,S30	T2,T3,T9,T13,T17	خودکفایی و خوداتکایی در حوزه رزم زمینی، دریایی، دفاعی، پدافندی و موشکی	۱۱

راهبردهای بخشی ناحیه محافظه کارانه (WO)

هدف از راهبردهای این ناحیه استفاده از فرصت ها برای رفع و جبران نقاط ضعف است جدول زیر تعداد ۸ راهبرد بخشی نیروهای آجا برای عملیات مشترک را در ناحیه WO و عوامل ضعف و فرصتی که راهبردهای مزبور از آنها احصاء شده اند گزارش می دهد.

جدول (۶) راهبردهای ناحیه محافظه‌کاری (WO) برای استفاده از فرصت‌ها در جبران نقاط ضعف

ردیف	راهبرد	ترکیب نقاط ضعف و فرصت‌ها (WO)	
		فرصت‌ها (O)	نقاط ضعف (W)
۱	نسبت به شناسایی توان و شایستگی کارکنان متعهد و سالم و ارتقای آنان برای مسئولیت فرماندهی و ... با هدف ترویج رفتارهای اعتمادساز اقدام شود.	O1,O9,O11,O19,O20,O28	W12,W13,W14,W17
۲	بهره‌برداری از ظرفیت پشتیبانی از زیرساخت‌های هوایی و قابلیت صنایع ملی در پشتیبانی از نیروهای مسلح ج.ا.ایران جهت کاهش زمان اجرای عملیات، دقت هدف‌گیری، نزدیکی سطوح راهبردی و عملیاتی و راه‌کنشی.	O2,O11,O12,O13,O14,O15,O16	W4,W6,W7,W8,W9,W10,W11,W19
۳	همکاری نیروها در عملیات مشترک با اهداف مشترک	O1,O2,O3,O13,O14,O16,O19,O20	W4,W6,W8,W9,W11,W12,W16,W19,W20
۴	سازماندهی، آموزش، تجهیزات و گسترش نیروهای زمینی، هوایی، دریایی و پدافند متناسب با امکانات و تهدیدات، برای انجام مأموریت‌های محوله.	O4,O8,O14,O18	W3,W12,W13,W14
۵	شناخت واقعی از توان فریب دشمن در فضایی که صحنه نبرد دائم در ابعاد فیزیکی و عملیاتی در حال تغییر است.	O2,O16	W1,W2,W16,W20
۶	تداوم آمادگانی باید بر اساس راهبرد خوداتکایی، و نه خودکفایی، سامانه‌ی آماد و پشتیبانی را پی ریزی شود. راهبرد خوداتکایی سعی دارد تا از تمام توان داخلی، بین‌نیروی، ملی و حتی منطقه‌ای برای تدارک آمادگانی بهره‌لازم را در فضای ناهمتراز در اختیار خود بگیرد.	O2,O16,O18	W2,W7,W8,W9,W10,W11
۷	تدوین دکترین نظامی برای اجرای عملیات مشترک بمنظور ایجاد فهم و فرهنگ مشترک در نیروهای ۴ گانه آجا	O24,O25	W18

راهبردهای بخشی ناحیه تدافعی (WT)

هدف از این راهبردها به حداقل رساندن زیان‌های ناشی از تهدیدات و نقاط ضعف می‌باشد. ارتشی که بیشترین عواملش در این ربع متمرکز باشد، وضعیت مناسبی نداشته و در موضع مخاطره‌آمیزی قرار خواهد گرفت. ارتش‌ها سعی می‌کنند از چنین وضعیتی پرهیز نمایند. جدول شماره ۷ تعداد ۱۱ راهبرد بخشی برای عملیات مشترک آجا در ناحیه WT و عوامل ضعف و تهدیدی را که راهبردهای مزبور از آنها احصاء شده است گزارش می‌دهد.

جدول (۷) راهبردهای بخشی تدافعی (WT) برای به حداقل رساندن تهدیدات و نقاط ضعف

ترکیب نقاط ضعف و تهدیدها		راهبرد	ردیف
نقاط ضعف (W)	تهدیدها (T)		
W6	T20	جلوگیری از حملات سایبری علیه ج.ا.ایران از طریق حمایت دولت ها در طراحی و انتشار بدافزارهای پیچیده.	۱
W7,W8,W9,W10,W11	T4,T6,T9,T12,T13	تقویت و بهینه‌سازی سامانه‌های فناوری و تجهیزات آماد و پشتیبانی از سنتی به مدرن و از روش تمرکزی به غیرتمرکزی با پشتیبانی و همکاری کشورهای هم‌پیمان	۲
W10,W11	T3,T4	ساخت سلاح های هوشمند توسط صنایع تسلیحاتی ودجا برای انهدام اهداف مشترک	۳
W10	T4,T5	ممانعت از بمباران زیر ساخت ها و تأسیسات حیاتی کشور به روش پدافند لایه به لایه و خرید سامانه‌های پدافندی اس-۴۰۰ و اس-۵۰۰	۴
W4	T12	افزایش تحرک نیروهای چهارگانه آجا برای اجرای عملیات مشترک از طریق تشکیل یگانهای متحرک هجومی و خرید خودرهای سبک همراه با سلاح‌های سبک	۵
W10	T19,T20	برقراری ارتباط مناسب و ایمن بمنظور جلوگیری از مختل نمودن سامانه‌های فرماندهی، بوسیله کد و رمز نمودن ارتباط رادیویی	۶
W2,W3,W19	W3,W4,W20	عرضی نمودن سلسله مراتب فرماندهی برای پاسخگویی سریع به تهدیدات رایانه‌ای به روش جنگ سایبری	۷
W3,W4,W8	T5,T12,T17	تقویت ناوگان هوایی خودی از طریق خرید شکاری بمبافکن‌های جدید مثل اف-۳۵ جهت مقابله با عملیات هوایی دشمن و بمباران اهداف تاکتیکی و راهبردی دشمن	۸
W7,W8,W9,W10	T3,T4,T6,T12	چابک‌سازی یگانها از طریق خرید و تقویت تجهیزات انفرادی و سازمانی سبک و دقیق برای مقابله با دشمن ناهمگون	۹
W10	T5,T6	اجرای جنگ بدون سرنشین از طریق تقویت توان موشک های رادارگریز و پهپادی بمنظور جبران ضعف قدرت هوایی	۱۰
W17	T15	بکارگیری نیروهای حرفه‌ای و چالاک برای مقابله با نیروی‌های متخصص و با تجربه دشمن از طریق حرفه‌ای کردن ارتش	۱۱

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

بر اساس تجزیه و تحلیل به‌عمل آمده تعداد ۱۰۳ عامل جهت اجرای عملیات مشترک در ۶ مولفه احصا شده است. مولفه عملیات دارای ۲۲ عامل، مولفه اطلاعات دارای ۱۸ عامل، مولفه آماد و پیش داری ۲۱ عامل، مولفه آموزش و نیروی انسانی دارای ۱۶ عامل، مولفه ساختار و

سازمان دارای ۱۰ عامل و مولفه فرماندهی و کنترل دارای ۱۶ عامل می‌باشد. طبق جدول شماره ۸ در مجموع از ۱۰۳ عامل، تعداد ۳۳ عامل آن قوت و ۲۰ عامل آن ضعف است. طبق جدول شماره ۹، تعداد ۲۹ عامل فرصت و ۲۱ عامل تهدید است.

جدول (۸) قوت‌ها و ضعف‌های اجرای عملیات مشترک در آجا

ضعف‌ها W	قوت‌ها S
۱. برش تاکتیکی یگانهای آجا در عملیات مشترک	۱. اهداف مشترک در عملیات مشترک
۲. طرح‌ریزی مشترک تمرکزی و اجرای غیر تمرکزی در آجا	۲. تطبیق آتش‌های مشترک در عملیات مشترک
۳. انجام تمرینات و رزمایش های بین نیروها و عناصر شرکت کننده در عملیات مشترک	۳. تجارب و تحلیل جنگی عملیات‌های مشترک و مرکب در آجا
۴. تحرک آجا در عملیات مشترک	۴. پاسخ‌گویی به موقع آجا به تهدیدات
۵. راه‌کار مناسب در اشراف اطلاعاتی	۵. همسان‌سازی سطوح عملیات روانی با عملیات نظامی در عملیات مشترک
۶. اجرای جنگ اطلاعاتی راهبردی در آجا	۶. مانور برتری جویانه آجا در عملیات مشترک
۷. وضعیت یکپارچه‌سازی آماد در آجا	۷. شبکه یکپارچه اطلاعاتی آجا برای پایش و واپایش منطقه عملیات مشترک
۸. وضعیت آماد چند لایه در آجا	۸. کاهش زمان چرخه اطلاعات در مدیریت اطلاعاتی
۹. وضعیت نقاط آماد و خدمات مشترک در آجا	۹. سرعت و دقت تبادل اطلاعات در محیط عملیات مشترک
۱۰. ویژگی تسلیحات، تجهیزات و فناوری‌های موجود	۱۰. اشراف اطلاعاتی آجا نسبت به دشمن
۱۱. تجهیزات خودکافی و پیشرفته در آجا برای عملیات مشترک	۱۱. تشخیص و تجسم فضایی (orientation) صحنه‌نبرد و به روز بودن سامانه اطلاعات جغرافیایی (GIS)
۱۲. اجرای دوره‌های آموزشی در تمام سطوح به منظور ایجاد فهم مشترک	۱۲. وضعیت مهندسی و پدافند غیرعامل مشترک در آجا
۱۳. شبیه‌سازی آموزشی موجود در آجا برای تمرین عملیات مشترک	۱۳. وضعیت ترابری مشترک بین نیروهای ۴ گانه آجا
۱۴. رهنامه‌ها و آئین‌نامه‌های آموزشی	۱۴. ذخیره‌سازی و انبارداری تجهیزات عمده در آجا
۱۵. وجود ساختار سازمانی مناسب	۱۵. عملیات خدمات مشترک در آجا
۱۶. برش عملیاتی یگانهای آجا در عملیات مشترک	۱۶. نت اقلام عمده آمادی در آجا
۱۷. جوان‌گرایی در ساختار عملیات	۱۷. مهمات هوشمند، نقطه زن و دورایستا
	۱۸. قابلیت محوری نیروی انسانی آجا برای عملیات مشترک
	۱۹. خدمات رفاهی مشترک آجا در عملیات مشترک
	۲۰. برخورداری از روحیه جهادی
	۲۱. برخورداری از حمیت قسمتی در عملیات مشترک
	۲۲. فرهنگ و زبان مشترک در بین نیروها و ستاد آجا در عملیات مشترک
	۲۳. الگوی تشکیل ستاد مشترک برای اجرای عملیات مشترک
	۲۴. ترکیب ستاد مشترک آجا برای اجرای عملیات مشترک
	۲۵. هماهنگی سازمانی بین نیروهای ۴ گانه آجا برای اجرای عملیات مشترک
	۲۶. وظیفه محوری نیروهای آجا در عملیات مشترک

ضعف‌ها W	قوت‌ها S
مشترک	۲۷. سامانه یکپارچه فرماندهی مشترک برای نیروهای ۴ گانه در آجا
۱۸. دکترین طرح‌ریزی عملیات مشترک در آجا	۲۸. فرماندهی و مدیریت اثربخش با ایجاد فضای حمایتی و اعتماد متقابل
۱۹. روش‌های جاری موجود مشترک بین نیروهای ۴ گانه در آجا	۲۹. زیر ساخت ارتباطی امن و مستقل در عملیات مشترک
۲۰. چابکی ستادها در عملیات مشترک	۳۰. توان اجرای عملیات شبکه‌ای رایانه‌ای بین نیروهای ۴ گانه آجا
	۳۱. مأموریت محوری نیروهای آجا در عملیات مشترک
	۳۲. نظارت و ارزیابی مستمر تغییرات در سیستم فرماندهی
	۳۳. مراکز فرماندهی در عملیات مشترک

جدول (۹) فرصت‌ها و تهدیدهای اجرای عملیات مشترک در آجا

تهدیدها T	فرصت‌ها O
۱. تجربه دشمن در عملیات مشترک و مرکب	همکاری نیروهای جهادی و کشورهای همسو با ج.ا.ایران در عملیات مشترک آجا
۲. تهدیدهای نظامی با تأثیرگذاری متقابل	۱. گستردگی صحنه جنگ ج.ا.ایران در عملیات مشترک
۳. به‌کارگیری تسلیحات نامتعارف و ناشناخته توسط دشمن	۲. دسترسی به پایگاه‌های دشمن توسط آجا
۴. دورایستایی جنگ آینده	۳. تعامل اطلاعاتی آجا با سایر سازمان‌های اطلاعاتی
۵. حملات هواپایه‌ی محدود و موشکی دقیق دشمن	۴. وضعیت جغرافیایی در مناطق اجرای عملیات مشترک
۶. دقت هدف‌گیری و هوشمندشدن سلاح‌ها، مهمات هوشمند و نقطه زن دشمن	۵. شبکه‌سازی اطلاعاتی نیروهای مسلح در محیط عملیات مشترک
۷. آمایش یگان‌های آجا در سمت تهدید	۶. اشراف اطلاعاتی نیروهای مسلح در مواجهه با تهدیدها
۸. اجرای جنگ نرم دشمن	۷. اشتراک‌گذاری به‌موقع اطلاعات در نیروهای مسلح
۹. جاسوسی از طریق نفرات دشمن و یا عوامل بومی در منطقه	۸. اعتماد متقابل در اطلاعات نیروهای مسلح
۱۰. تهدیدات چندبعدی و چندوجهی علیه نیروهای آجا	۹. قابلیت جنگ الکترونیک و سایبری توسط نیروهای مسلح
۱۱. مسایل امنیتی ناشی از قومیت و مذهب در استان‌های مرزی	۱۰. بهره‌برداری آجا از منابع بومی و ظرفیت‌های مردمی برای تأمین اقلام آمادی
۱۲. وضعیت بودجه نظامی آجا	۱۱. پشتیبانی سایر سازمان‌های نیروهای مسلح از عملیات مشترک آجا
۱۳. توان آماد دشمن در صحنه جنگ	۱۲. ظرفیت پشتیبانی زیرساخت‌های هوایی در عملیات های مشترک
۱۴. تحریم‌های یکجانبه دشمن علیه نیروهای مسلح	۱۳. قابلیت بهره‌برداری از صنایع ملی در پشتیبانی از نیروهای مسلح ج.ا.ایران
۱۵. آموزش‌های ویژه مشترک دشمن در رزمایش‌ها و عملیات‌های مشترک و مرکب	۱۴. تجهیزارتباطی امن کشوری برای حمایت از آجا
۱۶. نیروی انسانی متخصص و کارآمد دشمن	۱۵. یکپارچه نبودن سامانه آمادی دشمن برای عملیات مشترک
	۱۶. دکترین عملیات مشترک و مرکب نیروهای مسلح
	۱۷. آیین‌نامه و دستورالعمل‌های موجود در نیروهای مسلح
	۱۸. ضعف پذیرش تلفات نیروی انسانی توسط دشمن
	۱۹. روحیه جنگیدن نیروهای دشمن خارج از محیط ملی (فرامرزی)

تهدیدها T	فرصت‌ها O
۱۷. ساختار فرماندهی و کنترل دشمن	۲۰. ظرفیت‌های آجا در استفاده از ابزارهای قدرت ملی
۱۸. بهره‌مندی دشمن از ائتلاف‌های نظامی	۲۱. نقش دستگاه‌های حاکمیتی در تقویت عملیات مشترک آجا
۱۹. سازماندهی یگان‌های ویژه دشمن در اجرای عملیات مشترک	۲۲. سیاست‌های دفاعی کشوری مرتبط با آجا
۲۰. شبکه‌محوری مراکز فرماندهی و کنترل دشمن	۲۳. دکترین دفاعی نیروهای مسلح در عملیات مشترک
۲۱. قابلیت جنگ الکترونیک و سایبری توسط دشمن	۲۴. دکترین طرح‌ریزی عملیات مشترک در نیروهای مسلح
	۲۵. شبکه یکپارچه پدافند هوایی کشور برای عملیات مشترک آجا
	۲۶. هماهنگی سازمانی بین آجا با سایر سازمان‌های ن.م
	۲۷. حضور آجا در مسابقات نظامی و رزمایش‌های مرکب با سایر کشورها
	۲۸. بهره‌گیری از ظرفیت‌های ارتباطی با شبکه‌های اجتماعی

نتایج اولویت‌بندی راهبردها

راهبردهای بخشی ترکیب و تعداد ۱۳ راهبرد نهایی به شرح جدول زیر تدوین گردیده است. تحلیل راهبردهای پیشنهادی پژوهشی آجا بر اساس عوامل SWOT (راهبردهای خروجی SWOT بهبودیافته) برابر نمودار و محاسبات صورت گرفته وضعیت فعلی در حالت تهاجمی معطوف به قوت می‌باشد. بنابراین راهبردهای زیر در راستای حرکت از موقعیت تهاجمی معطوف به قوت به موقعیت تهاجمی مطلوب یا شدید تدوین شده است.

جدول (۱۰) اولویت‌بندی کلی راهبردهای اجرای عملیات مشترک در آجا

ردیف	شرح راهبرد	نوع راهبرد	جذابیت نسبی
۱	S1: ایجاد شبکه یکپارچه اطلاعاتی در سامانه‌های اطلاعاتی و حفاظتی آجا	تهاجمی	۰/۰۹۵
۲	S2: تدوین دکترین نظامی عملیات مشترک در سه سطح راهبردی، عملیاتی و تاکتیکی	تهاجمی	۰/۰۹۲
۳	S3: ساماندهی فرماندهی و کنترل عملیات مشترک در صحنه‌های عملیات آینده با هدف شناسایی تهدید، هدایت و راهبری و مدیریت و کنترل	تهاجمی	۰/۰۹۱
۴	S4: ایجاد نقاط آمادی و خدماتی مشترک آجا به منظور هدایت یکپارچه سازی سامانه‌های آمادی، نیروی انسانی و...	تهاجمی	۰/۰۸۹
۵	S5: تدوین برنامه‌های آموزشی و اجرای رزمایش‌های مشترک با رویکرد تقویت هم‌افزایی در آجا	تهاجمی	۰/۰۸۱
۶	S6: طراحی و پیاده‌سازی سامانه بازی جنگ با هدف هم‌افزایی در طرح ریزی و تدوین سناریوهای مشترک جنگ آینده	تهاجمی	۰/۰۷۹
۷	S7: پایش مناطق عملیاتی آینده به منظور شناخت و بهره‌برداری از ظرفیت‌های بومی (هم‌افزایی ارتش و مردم)	تهاجمی	۰/۰۷۸

برای تحلیل شکاف نیز، باید در ماتریس‌های IFE و EFE نمره موزون شده قوت‌ها و ضعف‌ها را از نمره موزون ۳ کسر نمود که عدد حاصل را به نام A نام گذاری می‌کنیم و همچنین نمره موزون فرصت‌ها و تهدیدات را نیز از نمره موزون ۳ کسر و آن را به نام B نام گذاری می‌کنیم. که این دو عدد مختصات نقطه‌ای است که روی محور X ها، عوامل محیط خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها) و روی محور Y ها، عوامل محیط داخلی (ضعف‌ها و قوت‌ها) قرار می‌گیرد. بنابراین خطی که از نقطه P مربوط به وضع موجود به مبدأ مختصات رسم می‌شود زاویه‌ای به وجود می‌آورد. از طرفی نقطه وضع ایده‌آل در نمودار مختصات (نقطه F) دارای بیشترین مقدار قوت و همچنین بیشترین مقدار فرصت است. به عبارتی یعنی در طیف اعدادی که در پرسشنامه‌ها بین ۱ الی ۵ درج می‌شد، مقدار عددی ۵ را دارا می‌باشند بنابراین نقطه وضعیت ایده‌آل دارای مختصات (۵، ۵) و در ربع اول نمودار مختصات بوده و اگر خطی از این نقطه به مبدأ مختصات رسم کنیم زاویه آن با محور X ها برابر ۴۵ درجه می‌باشد (که اسم این زاویه را D می‌گذاریم). تانژانت ۴۵ درجه برابر ۱ می‌باشد. بنابراین زاویه‌ای که بین پاره خط‌های این دو نقطه (بین نقطه وضع موجود و نقطه ایده‌آل بر روی محور مختصات تشکیل می‌شود، مقدار چرخش از وضع موجود به وضع ایده‌آل (مطلوب) می‌باشد. ضمناً برای محاسبه میزان زاویه نقطه وضع موجود با محور X ها باید از (آرک تانژانت) استفاده کرد که بدین شکل به دست می‌آید: قدر مطلق فاصله ای B تقسیم بر قدر مطلق فاصله‌ای A. بنابراین میزان چرخش راهبردی از وضع موجود به وضع ایده‌آل (مطلوب) برابر است با مجموع دو زاویه مذکور بدست می‌آید. یعنی:

نمره موزون قوت‌ها + نمره موزون ضعف‌ها = A

نمره موزون تهدیدات + نمره موزون فرصت‌ها = B

$$A = ۳/۵۹$$

$$B = ۲/۸۸$$

$$\text{tg } A/B = \frac{12.88-31}{13.59-31} = ۰/۲۴$$

$$C = \text{Arctg } ۰/۲۴$$

$$C = ۱۴^\circ$$

$$D = ۴۵^\circ = \text{زاویه نقطه مطلوب (ایده آل) با محور X}$$

مقدار زاویه چرخش راهبردی از وضع موجود به سمت وضع مطلوب = C+D

$$۱۴^\circ + ۴۵^\circ = ۵۹^\circ$$

نمودار تعیین موقعیت نشان می‌دهد، مقدار زاویه چرخش از وضع موجود به وضع مطلوب برابر با ۵۹ درجه می‌باشد. و نشان دهنده مطالب زیر است: الف) وضعیت مطلوب (ایده‌آل) در ربع تهاجمی خفیف قرار دارد و لذا آجا می‌تواند از فرصت‌ها و قوت‌ها برای حالت هجومی استفاده نماید. ب) وضعیت موجود نیز نشان می‌دهد، که وضعیت موجود در ربع محافظه‌کرانه خفیف قرار دارد. بنابراین باید راهبردهایی تدوین نمود که با تکیه بر قوت‌ها از ضعف‌ها کاست و با بهره‌گیری مناسب از فرصت‌های پیش‌رو، تهدیدات را دور نمود.

تخصیص منابع به عوامل چهارگانه محیط داخلی و خارجی سیاسی

میزان تخصیص منابع موجود به‌منظور فراهم آوردن مقدمات و اقدامات لازم برای ارتقاء و به-کارگیری قوت‌ها، رفع ضعف‌ها، ایجاد و به‌کارگیری فرصت‌ها و دفع تهدیدات با توجه به نمرات موزون هر یک از عوامل محیطی داخلی و خارجی به‌دست‌آمده از پرسشنامه‌ها و کسب نظر خبرگان می‌بایست در تدوین راهبردها مورد ملاحظه قرار گیرد.

جدول (۱۱) میزان تخصیص منابع به عوامل چهارگانه محیطی

درصد تخصیص منابع	ارتقاء و به‌کارگیری قوت‌ها	رفع ضعف‌ها	ایجاد و به‌کارگیری فرصت‌ها	دفع تهدیدات
۰/۳۴۳۶	۰/۱۶۱۹	۰/۱۶۶۳	۰/۳۲۸۲	

پیشنهادها

- ۱- مقابله با جنگ دورایستای دشمن از طریق اجرای جنگ بدون سرنشین و تقویت توان موشکی و پهپادی،
- ۲- مقابله با سلاح‌های هوشمند دشمن در فرامرزها، از طریق افزایش برد موشکی نزاجا تا ۱۰۰۰ کیلومتر،
- ۳- اجرای دوره‌های آموزشی عرضی مشترک بین نیروهای آجا و سازماندهی و ساختار مناسب صف و ستاد برای مقابله با تهدیدات چندبعدی دشمن،
- ۴- یکپارچه نمودن سامانه فرماندهی و کنترل و بخصوص سامانه‌های آماد و پش بین نیروهای آجا، جهت مقابله با تهدیدات شبکه محور دشمن،
- ۵- اجرای عملیات واکنش سریع از طریق تقویت تحرک ناوگان هوایی، زمینی و دریایی.

قدردانی

از امیر فرماندهی محترم دافوس آجا، معاونت پژوهش و همچنین ریاست محترم دانشکده جنگ و دانشجویان دوره پنجم فرماندهی عملیات مشترک و مرکب که در تدوین پروژه نهایت همکاری را داشتند، تشکر و تقدیر می‌گردد.

منابع

- باقری، محمدحسن. (۱۳۹۴). تدوین دکترین صحنه جنگ، تهران: انتشارات دافوس آجا.
- تهامی، مجتبی، (۱۳۹۰). امنیت ملی، تهران، نشر آجا.
- دانش آشتیانی، محمدباقر. (۱۳۹۰). الگوی مدیریت استراتژیک و فرآیند تدوین استراتژی، تهران: انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی.
- زهدی، یعقوب. و کلانتری، فتح‌ا... (۱۳۹۷). رویکردهای جنگ آینده، تهران: انتشارات داغا.
- گروه مؤلفین. (۱۳۹۰). عملیات مشترک و مرکب، تهران، انتشارات دافوس آجا.
- گروه مؤلفین فرهنگستان زبان و ادب فارسی. (۱۳۹۲). فرهنگ هزار واژه نظامی، تهران، انتشارات ستاد کل نیروهای مسلح.
- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب. (۱۳۵۸). اصلاحات و تغییرات و متمیم قانون اساسی سال ۱۳۶۸ مبحث دوم: ارتش و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، اصل ۱۴۳.
- گروه مشترک معاونت اطلاعات نهسا. (۱۳۹۶). ترجمه نشریه مشترک ۰-۳ نیروهای مسلح ایالات متحده به نام عملیات مشترک، مؤسسه مطالعات دفاعی.
- گزارش سفید. (۲۰۱۵). دیدگاه مشترک در حال تکامل: جنگ مشترک آمریکا و حل بحران در قرن ۲۱، واشنگتن دی.سی، ستاد مشترک.
- مرادپیری، هادی. (۱۳۹۸). عملیات مرکب و مشترک، تهران، انتشارات دانشگاه امام حسین(ع).
- گروه مطالعاتی دوره پنجم فرماندهی عملیات مشترک و مرکب. (۱۳۹۴). راهبردهای هم افزایی نیروهای آجا برای عملیات مشترک، دانشکده جنگ، دافوس آجا.
- گروه مطالعاتی دوره دوم فرماندهی عملیات مشترک و مرکب. (۱۳۹۴). الگوی تدوین عملیات مشترک، دانشکده جنگ، دافوس آجا.
- معمارزاده، غلامرضا. و پورشاسپ، عبدالعلی. (۱۳۸۶). الگوی مفهومی رهنامه نظامی، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، ۳(۱۹۸).
- منزوی، مسعود. و فولادی، قاسم. (۱۳۸۷). مفاهیم عملیات مشترک، تهران: انتشارات مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری دفاعی ودجا.
- نطق، مهدی. (۱۳۹۸). فرماندهی مشترک، تهران: انتشارات دانشگاه امام حسین(ع).
- PAUL E. B. (2017). Brigadier General, U.S. Air Force. CROSS-DOMAIN SYNERGY IN JOINT OPERATIONS
- Weiguan, Wang. (2012). Joint Operations, National Defense University, world military review.